

Sygn. akt II Ca 993/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Bednarek-Moraś
Sędziowie:	SO Elżbieta Woźniak SR del. Tomasz Szaj (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Idzikowska-Chrząszczewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 lutego 2013 roku w S.

sprawy z powództwa **A. T. (1)**

przeciwko **H. K. (1)**

o nakazanie wydania służebności osobistej, dopuszczenie do współposiadania i zakazanie naruszeń

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim

z dnia 23 maja 2012 r., sygn. akt I C 587/10

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanego H. K. (1) na rzecz powoda A. T. (1) kwotę 147,60 zł (sto czterdzieści siedem złotych i sześćdziesiąt groszy) tytułem kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu przed Sądem drugiej instancji.**

Sygn. akt II Ca 993/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem zaocznym z dnia 30 listopada 2009r. Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim:

I. nakazał pozwanemu H. K. (1), aby wydał powodowi A. T. (1) nieruchomość rolną zabudowaną położoną w miejscowości Ż. gmina S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki nr (...), **dla** której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim **Wydział V** Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) w zakresie ustanowionej **w** dniu 04 września 2002 roku na tej nieruchomości dożywotniej nieodpłatnej służebności osobistej to jest przez **wydanie**

powodowi A. T. (1) 3 [trzech] pokoi bezpośrednio do siebie przylegających, położonych po prawej stronie patrząc od wejścia do korytarza, znajdujących się w budynku mieszkalnym posadowionym na powyższej nieruchomości,

II. nakazał pozwanemu H. K. (1) dopuszczenie powoda A. T. (1) do wspólnego korzystania z nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w miejscowości Ż. gmina S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) w zakresie ustanowionej w dniu 04 września 2002 roku na tej nieruchomości dożywotniej nieodpłatnej służebności -osobistej to jest przez dopuszczenie do wspólnego korzystania z kuchni, łazienki i przedpokoju znajdującego się w budynku mieszkalnym posadowionym na powyższej nieruchomości oraz z części działki siedliskowej nr (...) o obszarze 9,5 ha;

III. zakazał pozwanemu H. K. (1) naruszania dożywotniej ;nieodpłatnej służebności osobistej mieszkania przysługującej powodowi A. T. (1) obejmującej prawo do wyłącznego korzystania z 3 [trzech] pokoi bezpośrednio do siebie przylegających, położonych po prawej stronie patrząc od wejścia z korytarza, z prawem do wspólnego korzystania z kuchni, łazienki i przedpokoju znajdujących się w budynku mieszkalnym posadowionym na nieruchomości rolnej zabudowanej, położonej w miejscowości Ż. gmina S., dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę^r wieczystą nr (...);

IV. zasądził od pozwanego H. K. (1) na rzecz powoda A. T. (1) kwotę 11900zł [jedenaście tysięcy dziewięćset złotych] wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia 21 listopada 2009 roku do dnia zapłaty ;

V. przyznał ze Skarbu Państwa radcy prawnemu T. U. kwotę 2 928,- zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej;

VI. nakazał pobrać od pozwanego H. K. (1) na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim kwotę 709,- zł.

Powyższy wyrok Sąd Rejonowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych:

Powód A. T. (1) był właścicielem nieruchomości rolnej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, składającej się z działek nr (...) o łącznym obszarze 14,64 ha, położonej w miejscowości Ż. gm. S., dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim prowadził księgę wieczystą KW (...). Na mocy umowy sprzedaży z dnia 04 września 2002 roku pozwany sprzedał tą nieruchomość pozwanemu H. K. (1) za cenę 55.000 zł.

W tym samym w dniu, pozwany H. K. (1) ustanowił na rzecz powoda dożywotnią i nieodpłatną służebność osobistą mieszkania polegającą na prawie korzystania wyłącznie przez powoda z trzech pokoi bezpośrednio do siebie przylegających, położonych po prawej stronie patrząc od wejścia z korytarza wraz z prawem wspólnego korzystania z kuchni, łazienki i przedpokoju w budynku mieszkalnym położonym na działce nr (...), w miejscowości Ż. gmina S., a ponadto do wspólnego korzystania ze wskazanej wyżej działki siedliskowej.

Zakupiony od powoda dom był w złym stanie technicznym, był mocno zdewastowany i wymagał remontu. Nie było tam instalacji elektrycznej oraz wody. Pozwany, który większą część roku przebywał poza zakupioną nieruchomością ustalił z powodem, że ten będzie opiekował gospodarstwem. Pozwany wynajął ekipę remontową i zaczął prowadzić remont domu. Na czas remontu, rzeczy powoda znajdujące się w domu zostały przeniesione przez powoda i pozwanego do pomieszczeń gospodarczych. Po zakończeniu remontu pozwany wyposażył na nowo kuchnię i łazienkę, zakupił nowy stół, szafy i łóżka. Po remoncie powód miał dostęp do swoich rzeczy i część z nich zabrał do swojego kuzyna mieszkającego w Ż. A. T. (2).

Na terenie przedmiotowej posesji powód trzymał swój samochód terenowy (...), który był niesprawny i który powód remontował; Miał również motorower (...), który nie był zarejestrowany i motocykl (...nr rej. (...)

Po zawarciu umowy sprzedaży i ustanowieniu służebności między stronami narastał konflikt. Pozwany zarzucał powodowi nadużywanie alkoholu i organizowanie libacji na terenie jego posesji i brak dbania nieruchomości i nie pilnowanie jej, mimo iż dostawał za to dodatkowe pieniądze. W dniu 03.06.2003 roku na przedmiotowej

nieruchomości doszło do kradzieży z włamaniem na szkodę powoda. Dochodzenie w sprawie umorzono wobec niewykrycia sprawcy.

W dniu 05 listopada 2003r. powód zgłosił na Policję, iż pozwany pozmieniał zamki w drzwiach domu i pomieszczeń gospodarczych i groził powodowi, że połamie mu nogi. Wobec braku dowodów Policja odmówiła wszczęcia dochodzenia.

W wyniku jednej z kłótni w dniu 13 września 2004r. pozwany, w obecności świadków, uderzył kilkakrotnie powoda ręką w twarz i kopnął nogą, łamiąc mu kości nosa i powodując rany grzbietu nosa, pod lewym okiem oraz stłuczenia dziąsła górnego. Za ten czyn pozwany został uznany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 13 października 2005r. sygn. akt K 585/04 za winnego popełnienia przestępstwa z art. 157 § 2 k.k. i skazany na karę grzywny oraz nawiązkę na rzecz A. T. (1) w wysokości 500 złotych.

W dniu 14 sierpnia 2007 roku pozwany złożył zawiadomienie o popełnieniu przez H. K. (1) przestępstwa kradzieży dokumentów i rzeczy ruchomych. Powód wskazał, iż pozwany dokonał przywłaszczenia na jego szkodę dowodu rejestracyjnego ciągnika rolniczego (...), motocykla(...), motoroweru (...), dyplomu rolniczego, karty wędkarskiej, metryk urodzenia, książeczki wojskowej, dowodu rejestracyjnego samochodu (...). Postępowanie karne po przesłuchaniu świadków zostało umorzono z na brak znamion przestępstwa.

Powód czując się zagrożonym przez pozwanego, w szczególnością możliwością kolejnego pobicia wyprowadził się z przedmiotowej nieruchomości. Początkowo przebywał u swojego kuzyna A. T. (2), następnie w schronisku dla bezdomnych w S. przy ul. (...).

W dniu 21 maja 2005 roku na posesji H. K. (1) doszło do kolejnej kradzieży z włamaniem, w wyniku której sprawcy K. L. i G. W. zabrali pozwanemu wykaszarkę, magnetofon, przewody elektryczne, dzwonek i czajnik oraz klucze. Sprawcy zostali ujęci i skazani wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 14 października 2005r. w sprawie II K 508/05.

W dniu 24 marca 2009r. znajomy pozwanego - R. K. zgłosił na Policję, że w dniu 16 marca 2009r. przebywający na posesji i pilnujący jej P. W. opuścił ją bez wiedzy pozwanego właściciela, dokonując jednocześnie zaboru samochodu pozwanego (...), kosi spalinowej, kosiarki do trawy, radia, wiertarki akumulatorowej. Postępowanie w tej sprawie zostało umorzono w dniu 17 marca 2010r.

Od września 2009r. nieruchomością powoda opiekowała się H. K. (2), a wcześniej jej syn. Nie widziała ona wówczas, aby powód pojawiał się na przedmiotowej nieruchomości.

Na dzień 02 września 2011 r. na przedmiotowej posesji znajdowały się resztki zniszczonego dwuczęściowego kredensu powoda, radio marki M., krzesła, akordeon marki S. (...) w uszkodzonym futerale oraz telewizor marki N. (...),

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 251 k.c. do ochrony praw rzeczowych ograniczonych stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie własności, a zatem przepis art. 222 k.c. może być stosowany również do ochrony służebności. Natomiast służebność, ustanowiona na rzecz powoda miała oparcie w treści art. 296 k.c. zgodnie z którym „Nieruchomość można obciążyć na rzecz oznaczonej osoby fizycznej prawem, którego treść odpowiada treści służebności gruntowej (służebność osobista).

Stosownie do dyspozycji wyżej wymienionego przepisu właściciel może żądać od osoby, która włada faktycznie jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą.

Sąd Rejonowy wskazał, że roszczenie windykacyjne ma charakter obiektywny. Przysługuje ono właścicielowi, bądź uprawnionemu do służebności, gdy nastąpi sam fakt naruszenia prawa rzeczowego niezależnie od tego, czy osoba, która naruszyła własność, działała w dobrej czy w złej wierze. Innymi słowy, o jego powstaniu decyduje stan

obiektywny, nie zaś subiektywne przeświadczenie o prawidłowości swojego zachowania osoby naruszającej cudzą własność.

W ocenie Sądu Rejonowego nie budziło wątpliwości, że powodowi A. T. (1) przysługuje prawo rzeczowe służebności osobistej zajmowania 3 [trzech] pokoi bezpośrednio do siebie przylegających, położonych po prawej stronie ; patrząc od wejścia z korytarza, znajdujących się w budynku mieszkalnym posadowionym na nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w miejscowości Ż. gmina S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), a także dożywotniej nieodpłatnej służebności osobistej wspólnego korzystania z kuchni, łazienki i przedpokoju znajdującego się w budynku mieszkalnym posadowionym na powyższej nieruchomości oraz z części działki (...) o obszarze 9,5 ha.

Pozwany negował jednakże fakt uniemożliwiania powodowi korzystania z tejże służebności, a zatem zamieszkiwania i korzystania z części nieruchomości. Powód twierdził, że został zmuszony do opuszczenia nieruchomości. Powód przedstawił dowody w postaci zeznań świadków oraz wyroku skazującego pozwanego, z których wynikało, że został on przez H. K. (1) pobity. Wielokrotnie również pozwany uniemożliwiał powodowi dostanie się do zajmowanej przez siebie nieruchomości. Pozwany sam przyznał, że zamurował podczas remontu wejście do domu, z którego korzystał powód. Mógł on co prawda wchodzić wejściem pozwanego, ale już samo to stanowiło pewną formę ograniczania jego swobody w korzystaniu z nieruchomości. Powód wykazał również - poprzez dowód w postaci akt prokuratorskich, że zgłaszał na Policji fakt utrudniania mu korzystania ze służebności poprzez zmianę zamków w drzwiach. Pozwany nie ukrywał również, że ze względu na niewywiązywanie się powoda z ustnej umowy, zgodnie z którą miał pilnować nieruchomości podczas częstej nieobecności powoda, popadł z nim w poważny konflikt. Mając przy tym na względzie zeznania powoda, że pozwany często mu groził, dowód, że groźby swoje w końcu spełnił, Sąd Rejonowy uznał, że opuszczenie przedmiotowej nieruchomości przez powoda nie było dobrowolne, lecz wymuszone negatywnym zachowaniem pozwanego w stosunku do powoda A. T. (1).

Mając na względzie powyższe, uznał, że zostały spełnione przesłanki roszczenia windykacyjnego. Pozwanym nie przysługuje bowiem żadne skuteczne uprawnienie do zabrania czy też uniemożliwiania powodowi korzystania z ustanowionej służebności osobistej. W szczególności dlatego, że prawo to nadal jest aktualne, a tocząca się równolegle zamianę służebności na rentę nie została jeszcze ukończona.

Skutkiem powyższego Sąd Rejonowy uznał, że pozwany H. K. (1) nie miał żadnego prawa do uniemożliwiania powodowi A. T. (1) korzystania ze służebności osobistej, a zatem Sąd po ponownym rozpoznaniu sprawy z udziałem H. K. (1) zdecydował o utrzymaniu w mocy punktów I i II wyroku zaocznego na podstawie art. 347 zd. 1 k.p.c.

W zakresie zakazu naruszania dożywotniej nieodpłatnej służebności osobistej mieszkania przysługującej powodowi A. T. (1) obejmującej prawo do wyłącznego korzystania z 3 pokoi bezpośrednio do siebie przylegających, położonych po prawej stronie patrząc od wejścia z korytarza, z prawem do wspólnego korzystania z kuchni, łazienki i przedpokoju znajdujących się w budynku mieszkalnym posadowionym na nieruchomości rolnej zabudowanej, położonej w miejscowości Ż. gmina S., dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), Sąd Rejonowy wskazał, że powództwo zostało oparte na treści art. 222 § 2 k.c. Stosownie do dyspozycji art. 222 § 2 k.c. przeciwko osobie, która narusza własność w inny sposób aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, przysługuje właścicielowi roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń.

Zgodnie z art. 251 k.c. do ochrony praw rzeczowych ograniczonych stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie własności, a zatem i ten przepis ma również zastosowanie do ochrony służebności osobistej. Roszczenie negatoryjne przysługuje zatem podmiotowi ograniczonego prawa rzeczowego przeciwko każdemu, kto faktycznie narusza jego prawo do rzeczy obciążonej, bez pozbawienia go faktycznego władztwa nad rzeczą, w tym również przeciwko właścicielowi, jak również w sytuacji gdy istnieje realna obawa ponownych bezprawnych naruszeń i ma ono na celu zapobieżenie naruszeniom w przyszłości (por. wyrok SN z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 1021/00, Lex nr 55512). W niniejszej sprawie powód - jako uprawniony do korzystania ze służebności, z której korzystanie zostało naruszone

przez powoda - właściciela nieruchomości (co zostało już wyżej omówione), miał zatem uzasadnione prawo do żądania zaniechania dalszych naruszeń, aby po odzyskaniu faktycznego władztwa nad częścią budynku, móc swobodnie korzystać ze swoich rzeczowych uprawnień. W ocenie Sądu Rejonowego groźba takich naruszeń istnieje bowiem jak wynika z akt policyjnych, odpisu wyroku skazującego pozwanego oraz zeznań A. T. (1), naganne zachowania pozwanego w stosunku do powoda nie miały charakteru jednostkowego.

W związku z tym Sąd Rejonowy orzekł jak punkcie III wyroku zaocznego z dnia 30 listopada 2011 roku, a po wniesieniu sprzeciwu na podstawie art. 347 zd. 1 k.p.c. orzekł o utrzymaniu tego rozstrzygnięcia w mocy.

W zakresie żądania zapłaty kwoty 11 900,- zł. tytułem odszkodowania za rzeczy ruchome utracone przez powoda Sąd Rejonowy uchylił wyrok zaoczny i powództwo oddalił.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c.. Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić stronie przeciwnej na jej żądanie poniesione przez nią koszty procesu niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Wskazał, że w niniejszej sprawie żądanie pozwu zostały uwzględnione w części. W takiej sytuacji zgodnie art. 100 k.p.c. koszty procesu powinny być co do zasady wzajemnie zniesione lub rozdzielone między strony - stosownie do wyników procesu. Jednakże Sąd może nałożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego roszczenia albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny Sądu.

W rozpoznawanej sprawie, w ocenie Sądu Rejonowego zachodzi ten ostatni przypadek, albowiem roszczenie zostało uwzględnione częściowo, a zatem inaczej niż w zaskarżonym przez pozwanego wyroku zaocznym. Z tego też powodu w tym zakresie wyrok zaoczny należało uchylić i znieść koszty postępowania, o czym orzeczono w punkcie III wyroku. Orzeczenie o przyznaniu wynagrodzenia dla adwokata ustanowionego dla pozwanej z urzędu oparto na treści art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 3 k.p.c. i art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze [Dz. U. Nr 16, poz. 124 ze zm.] oraz na podstawie § 6 pkt 5 oraz § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) W tym zakresie orzeczenie z wyroku zaocznego, jako prawidłowe również w obecnym stanie sprawy pozostało w pełni aktualne, wobec czego należało utrzymać je w mocy, o czym orzeczono jak w pkt. I sentencji.

Powyższy wyrok w zakresie punktu I (utrzymującego w mocy wyrok zaoczny) oraz punktu III (orzekającego o kosztach) zaskarżył pozwany, zarzucając:

1) Naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 233 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego poprzez przekroczenie dyrektyw zasady swobody sędziowskiej w ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego;

- art. 100 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż okoliczności niniejszej sprawy uzasadniają rozstrzygnięcie o kosztach postępowania poprzez ich wzajemne zniesienie, podczas gdy to na stronę powodową winien zostać nałożony obowiązek poniesienia całości kosztów postępowania-

2) Błąd w ustaleniach faktycznych, poprzez przyjęcie przez sąd, iż:

- pozwany wygonił powoda ze swojej nieruchomości oraz utrudniał mu korzystanie ze służebności mieszkania, podczas gdy powód z własnej woli wyprowadził się z nieruchomości należącej do pozwanego pozostawiając ją bez opieki i nie podejmował działań mających na celu ponowne zamieszkanie w należącej do pozwanego nieruchomości.

Wskazując na powyższe zarzuty apelacji pozwany wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu z uwzględnieniem kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach postępowania odwoławczego.

Pozwany przyznał ustalenia poczynione przez Sąd I instancji w zakresie zawarcia przez strony umowy sprzedaży nieruchomości obecnie należącej do pozwanego oraz ustanowienia przez niego na rzecz powoda nieodpłatnej i dożywotniej służebności mieszkania oraz okoliczności związane ze stanem technicznym i wyposażeniem nieruchomości w momencie jej nabycia przez pozwanego, a także w zakresie zleconych przez pozwanego prac remontowych i zakupu wyposażenia, mebli itp. rzeczy do przedmiotowej nieruchomości po ich zakończeniu.

Natomiast okoliczności związane z wyprowadzką powoda z nieruchomości pozwanego oraz relacji pomiędzy stronami po zawarciu wspomnianej wcześniej umowy sprzedaży nieruchomości ustalone zostały w sposób prawidłowy jedynie w znikomej części, w przeważającym zaś zakresie odbiegają od rzeczywistego stanu faktycznego i nie znajdują odzwierciedlenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Pozwany poniósł, że nieprawidłowe jest ustalenie, iż powód czując się zagrożonym przez pozwanego, w szczególności możliwością kolejnego pobicia wyprowadził się z przedmiotowej nieruchomości". Powód składając zeznania na rozprawie w dniu 8 czerwca 2011r., przyznał, że sam odszedł z nieruchomości należącej do pozwanego. Powyższe znajduje także potwierdzenie w zeznaniach złożonych przez pozwanego, świadków T. G. i H. K. (2) oraz powołanego przez stronę powodową świadka J. Z.. Odmiennego stanu faktycznego, tj. „rzekomego wygonienia powoda przez pozwanego” podnoszonego w treści pozwu nie potwierdzili natomiast pozostali powołani przez stronę powodową na tę okoliczności świadkowie.

Zdarzenie, którego dotyczyła sprawa karna o sygnaturze 585/04, miała miejsce długo po wyprowadzce powoda z nieruchomości pozwanego, bowiem pod koniec 2004 roku - Obie strony zgodnie wskazały, iż powód wyprowadził się na początku 2003r.

Pozwany wskazał jednocześnie, iż nigdy nie utrudniał powodowi korzystania z przysługującej mu służebności, sam powód zaś podkreślił, iż nie podejmował wcześniej – poza wytoczeniem niniejszego powództwa żadnych prób mających na celu powrót do nieruchomości pozwanego czy też odzyskania rzekomo pozostawionych na jego nieruchomości rzeczy. Pozwany podniósł, iż to powód zachowywał się niewłaściwie i nielojalnie wobec pozwanego.

Służebność mieszkania na rzecz powoda ustanowiona została po to, aby na miejscu była osoba, która będzie się opiekować nieruchomością należącą do pozwanego, stanowiąc jednocześnie pieczę nad znajdującym się tam majątkiem, z uwagi na okoliczność, iż na stałe przebywa on poza granicami kraju.

Gdy powód opuścił nieruchomość pozwanego w żaden sposób go o tym nie poinformował. Pozostawił ją bez żadnej opieki, na skutek czego, w dniu 3 czerwca 2003r. doszło do kradzieży z włamaniem. Powód starał się także wszczynać szereg postępowań karnych przeciwko pozwanemu, które po weryfikacji zawiadomień przez organy ścigania okazywały się bezzasadne.

Powód podkreślił, że pomimo złożenia powództwa o wydanie służebności osobistej powód nie podejmował prób mających na celu powrót na nieruchomość pozwanego, nie podjął takiej próby nawet bezpośrednio przed wytoczeniem niniejszego powództwa, korespondencyjnie, czy też osobiście - w tamtym czasie regularnie przebywała tam H. K. (2) - zaś celem wytoczenia niniejszego postępowania nie było po stronie powoda przywrócenie posiadania przysługującej mu służebności, tylko uzyskanie „nowego mieszkania czy też domu na wsi”.

W konsekwencji w ocenie powoda nie zostały spełnione przesłanki do zastosowania instytucji wskazanej w art. 222 § 1 i § 2 w zw. z art. 251 k.c. albowiem nie doszło do naruszenia przysługującego powodowi prawa, nie sposób na pewno

takich naruszeń stwierdzić w oparciu o zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, a zgodnie z ogólną regułą rządzącą procesem to na powódzie ciążył taki obowiązek.

Jednocześnie powód zakwestionował rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. Wskazał, że roszczenie powoda o przywrócenie korzystania z służebności mieszkania jest roszczeniem charakterze majątkowym, którego wartość stanowi kwotę 760,00 zł. Natomiast Sąd oddalił żądanie zapłaty kwoty 11.900,00 zł, nie sposób przyjąć, iż prawidłowym było w niniejszej sytuacji 1 rozstrzygnięcie o kosztach postępowania poprzez ich wzajemne zniesienie. W ocenie skarżącego obowiązek poniesienia kosztów sądowych winien w całości spoczywać na powódzie albowiem dokonując zestawienia wartości obu wyżej wskazanych roszczeń, których zasądzenia domagał się powód przesądza o konieczności stwierdzenia, iż pozwany uległ powodowi tylko w nieznacznej części swojego żądania.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Podniósł, że wyrok Sądu Rejonowego jest zgodny z przepisami prawa, oparty na wszechstronnym rozważeniu materiału dowodowego, spójny i logiczny.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się bezzasadna.

Sąd Okręgowy akceptuje ustalenia i wnioski Sądu Rejonowego przyjmując je za własne. Zarzuty apelacyjne w zakresie błędów w ustaleniach faktycznych i naruszenia prawa procesowego pozostają poza istotą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy wskazał na regulację odpowiedniego zastosowania art. 222 § 1 i 2 k.c. w zakresie ochrony służebności. Fakt ustanowienia i przysługiwania powodowi służebności mieszkania zaś nie był kwestionowany przez strony. W tym układzie, przy prawidłowym przyjęciu za podstawę rozstrzygnięcia art. 222 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 251 k.c., okoliczność czy powód doprowadził się dobrowolnie czy też nie jest indyferenta dla rozstrzygnięcia. Bowiem do momentu, w którym służebność mieszkania przestałaby istnieć (np. na skutek jej wygaśnięcia czy też zamiany na rentę) powód w każdym czasie może domagać się jej wykonania choćby nawet wyprowadził się dobrowolnie. Tym samym rozważanie zarzutów apelacyjnych i kwestii związanych z przyczynami, czy też przebiegiem wyprowadzki powoda jest bezprzedmiotowe i nie ma wpływu na treść rozstrzygnięcia. Wygaśnięcie służebności osobistej wpisanej do księgi wieczystej następuje zgodnie z art. 246 § 1 i 2 k.c. poprzez złożenie oświadczenia i wykreślenie prawa wpisanego w księdze wieczystej. Służebność osobista jest ograniczonym prawem rzeczowym (art. 244 § 1 k.c.). W myśl art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece wykreślenie wpisu służebności osobistej w księdze wieczystej następuje na podstawie dokumentu z podpisem notarialnie poświadczonym, nie zaś przez fakt wyprowadzki. Pozwany nie przedstawił żadnego skutecznego swego uprawnienia niweczącego prawo powoda. W szczególności nie przedstawił orzeczenia Sądu stwierdzającego zamianę służebności na rentę. Z tych względów rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego co do meritum jest prawidłowe.

Za chybiony należy uznać także drugi zarzut podniesiony przez stronę skarżącą w apelacji, jakim jest naruszenie art. 100 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu przy częściowym uwzględnieniu żądań stron nie następuje poprzez matematyczne porównanie wartości przedmiotu sporu w zakresie roszczenia uwzględnionego i oddalonego, lecz musi uwzględniać wszelkie okoliczności sprawy. Podstawowe znaczenie przy zastosowaniu art. 100 k.p.c. ma bowiem zasada słuszności (np. orz. SN z 30 kwietnia 1952 r., C. 290/52, LexPolonica nr 365605, OSN 1953, nr 4, poz. 99; orz. SN z 11 stycznia 1961 r., 4 CZ 143/60, LexPolonica nr 361496, OSPiKA 1961, nr 11, poz. 317, oraz wyr. SN z 21 lutego 2002 r., I PKN 932/00, LexPolonica nr 356325, OSNP 2004, nr 4, poz. 63). Pomimo, że wartość przedmiotu sporu w zakresie wydania służebności była niewielka w stosunku do żądania zapłaty, niewątpliwie głównym celem przedmiotowego postępowania było przywrócenie pozwanemu dachu nad głową i możliwości dalszej godnej egzystencji. Wobec powyższego należy stwierdzić, że powód wygrał sprawę co do zasady, uzyskując pozytywne rozstrzygnięcie w zakresie dla siebie najbardziej istotnym. Tym samym rozstrzygnięcie w zakresie kosztów poprzez ich wzajemne zniesienie pomiędzy stronami jest prawidłowe. Ponadto należy mieć na względzie również regulację art. 102 k.p.c., w myśl którego w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd może

zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W sprawie zachodzą przesłanki zastosowania powyższego przepisu po pierwsze z uwagi na stopień skonfliktowania stron i zachowanie pozwanego względem powoda stwierdzone wyrokiem sądu karnego jak i z uwagi na sytuację materialną powoda, który nie posiada majątku i utrzymuje się z niewielkiej renty (w 2009 roku 683,86 zł netto). Tym samym pomimo niedostatecznego uzasadnienia rozstrzygnięcia w zakresie kosztów, orzeczenie Sądu Rejonowego należy uznać za prawidłowe.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c. apelację pozwanego należało oddalić, o czym orzeczono w sentencji.

Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd zastosował art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Powód wygrał postępowanie apelacyjne w całości, korzystając przy tym z pomocy prawnej udzielonej z urzędu, której koszty Sąd ustalił w stawce minimalnej dla spraw dotyczących służebności na podstawie § 7 pkt 3 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych..., tj. w kwocie 120,- zł, powiększając ją o należny podatek VAT, zgodnie z § 2 ust. 3 rozporządzenia.